

ARBORETUM ŽAMPACH

JAVOR (ACER)

Čeleď: javorovité (Aceraceae)
Rád: mýdelníkotvaré (Sapindales)

JAVOR BABYKA
květy - detail

Druhový velmi početný rod (okolo 150 druhů) převážně opadavých stromů a keřů rozšířených v mírném až subtropickém pásmu severní polokoule, ojediněle v tropickém pásmu a částečně i v subtropech polokoule jižní. Obvykle se jedná o dřeviny poměrně rychle rostoucí, středně - až dlouhověké. Jejich listy jsou velmi rozmanité - od jednoduchých (dlanitolaločné, dlanitolodlné) až po dlanitosložené sestávající ze 3, 5 nebo 9 lístků, s různě členitým okrajem (celokrajné, pilovité, zubaté). Na podzim se listy většiny druhů javorů vybarvují v krásných, někdy až zářivě výrazných odstínech žluté, oranžové a červené. Květy mají drobné, méně nápadné, uspořádané do hrozňat, lat nebo chocholíků. Plody jsou typické dvounažky s křídely různého tvaru i postavení, seskupené v hroznové nebo svazečkové. Rovněž borka javorů je různorodá a může být velmi dekorativní - od téměř hladké, stejnobarvého nebo např. podélně provazcovité či pavučinovité, světle pruhované, přes šupinovité, deskovité či vláknité, odplučlivou až po různě hruboce brázdítou. Pro většinu stromovitých javorů je typická široce rozložitá valcovitá koruna.

Z původních druhů přirozeně rozšířených v Evropě můžeme v arboretu shledat **Javor babyku** (*Acer campestre*). Jedná se o pomalu rostoucí strom často jen keřovitého vzrůstu, dorůstající výšky 10 - 20 m, obvykle s široce rozložitou korunou. Borka je ve stáří hrubě podélně i přičně rozpraskaná. Na povrchu letorostů se často tvoří nepřehlédnutelné podélné korkové lišty. Listy pouze 5 - 10 cm

široké, dlanitolaločné se 3 - 5 tupě zakončenými laloky, na podzim žloutnoucí. Řapík při odolení od větvíky mléč. Žlutozelené květy uspořádané ve vzpřímených latach rozkvétají v květnu. Oslužuje nižší, teplejší polohy, polostinná stanoviště a je odolný k suchu. Domovinou je Evropa, Malá Asie, Kavkaz, Irán. Z větvi se kdysi vyráběly hole. Babyka velmi dobře snáší soustavné ohryzávání (zejména ovcí a kozy), proto se dobré udržuje zejména na zanedbávaných, sušších, vyslunějších pastvinách. Vhodná je i na stříhané a tvarované ploty. Javorové dřevo je tvrdé (babyka se může mřít i s habrem), lesklé a homogenní. Dobře se opracovává, soustrží, moří, bez problémů přijímá lepidlo. Dalším zástupcem středoevropských javorů je **Javor mléč** (*Acer platanoides*) původem z Evropy, Malé Asie a Kavkazu. Strom 20 - 30 m vysoký, s širově vějatou až kulovitou korunou. Borka na kmenu i silných větvích je podélně a přičně jemně a mělce rozpraskaná. Listy má až 18 cm široké, dlanitolaločné s 5 - 7 laloky, které jsou ostre a hruboce zubaté vykrajkované, na podzim se zbarvují do výrazných odstínů žluté, oranžové a červené. Květy jsou žluté, v převážně lichkoncových chocholíkách, rozkvétají v dubnu až květnu ještě před rašením listů. Tento druh je teplomilný, poměrně odolný k suchu. Javor mléč poskytuje tvrdé, téměř bílé, dobré štipatelné, po vysušení velmi trvanlivé dřevo. Má výborné rezanacní vlastnosti a proto je vy-

JAVOR BABYKA
květy

JAVOR BABYKA
plody

JAVOR BABYKA
květy - detail

JAVOR BABYKA
plody

JAVOR BABYKA
květy

JAVOR BABYKA
plody

JAVOR MЛЕЧ

JAVOR MЛЕЧ
květy

JAVOR MЛЕЧ
plody

JAVOR MЛЕЧ
květy

JAVOR MЛЕЧ
plody

hledávaným materiálem pro hudební nástroje. Používá se také na různé stolařské a kolařské práce, výrobu nábytku a jiných užitkových předmětů.

Javor klen (*Acer pseudoplatanus*) je naším nejvzrůstnejším javorem. Obvykle dosahuje výšky 25 - 40 m a vytváří nádhernou korunu. Borka na kmenu i silných větvích vytrvává dlouho hladká, teprve ve stáří puká a odmlučuje se v několika mm silných, nepravidelných deskovitých šupinách. Listy 7 - 20 cm široké, dlanitolaločné až dlanitolodlné s 5 laloky. Laloky jsou špičaté, na okrajích tupě pilovité. Na podzim se vybarvují v odstínech žluté. Květy má žlutozelené, uspořádané v převážně latách, kvetoucí v květnu po výrašení nebo současně s rašením listů. Původně se vyskytuje v podhorských a horských sutových lesích Evropy a Kavkazu.

Kromě tvaru a okraje listů lze od sebe javor klen a javor mléč spolehlivě odlišit také např. podle plodů (velikost, tvar a poloha křídla) nebo pupenů (zabarvení a ochmýření krycích šupin). Javorové dřevo patří k nejsvětlejším z našich dřev, je smetanově slonovitě bílé, s odstíny do krémova. Bílé ale zůstává pouze tehdy, je-li pokáceno v zimě a poté hned načeza a postaveno na hlavu, leske se "jako anděl". O nábytku z javorového dřeva se říká, že vyzařuje příjemné teplo. Javorové dřevo prý odpuzuje netopýry a noční můry.

JAVOR KLEN
květy

JAVOR KLEN
plody

JAVOR KLEN
květy - detail

JAVOR KLEN
plody

JAVOR KLEN
květy

JAVOR KLEN
plody

JAVOR KLEN
květy